

24.2.2021

Maa- ja metsätalousministeriölle

Viitaten lausuntopyyntöönne 2.2.2021 Dnro VN/2411/2021

Luonnonsuojeluliiton lausunto valtioneuvoston asetusluonnoksesta eräiksi kalastusrajoituksiksi Saimaalla

Valtioneuvoston asetuksella eräiksi kalastusrajoituksiksi Saimaalla vähennetään saimaannorpan sivusaaliskuolleisuutta kalanpyydyksiin, erityisesti verkkoihin. Vaikka suuressa osassa rajoitusalueita saimaannorppaa suojellaan osakaskuntien kanssa tehtävillä sopimuksilla, on välttämätöntä antaa asetus turvaamaan alueen yhtenäisyys ja riittävyys.

Luonnonsuojeluliitolla oli edustus maa- ja metsätalousministeriön ”Saimaannorppa ja kalastus” – työryhmässä, joka laati raportin ja toimenpide-esityksen kalastusrajoituksista seuraavalle viisivuotiskaudelle 2021-26. Luonnonsuojeluliitto jätti esitykseen eriävän mielipiteen yhdessä WWF:n, Itä-Suomen yliopiston ja Saimaan Norppaklubin kanssa. Siinä vsaadimme verkkokalastuskiellon pidentämistä heinäkuun loppuun ja muikkuverkkoihin sekä rajauksissa alueiden yhtenäisyyttä, alueiden pientämisestä luopumista ja riittäviä puskurivyöhykkeitä pesimäalueen reunoille.

Ympäristöministeriön vahvistaman saimaannorpan suojelustrategian tavoitteena on suojelun suotuista taso ja saimaannorpan levittäytyminen entisille elinalueille. Rajoituspäätökset saimaannorpan pelastamiseksi tulee tehdä varovaisuusperiaatteita noudattaen, mikä tarkoittaa että lajia koskevan tietämyksen pienet epävarmuustekijät eivät saa estää tai hidastaa suojelutoimia.

Kalanpyydysten aiheuttama sivusaaliskuolleisuus on uhkatekijä, johon voimme halutessamme vaikuttaa nopeasti ja tehokkaasti – toisin kuin esimerkiksi lämpenevien talvien saimaannorpalle aiheuttamaan kasvavaan uhkaan. Saimaannorpan lisäksi verkkokalastusrajoitukset auttavat myös Saimaan uhanalaisten lohikalojen suojelua.

Sivusaaliskuolleisuuden vähentäminen on myös EU:n kalastuspolitiikan tavoitteita.

Norppien kalanpyydykskuolemilla on myös eettinen ja eläinsuojelullinen näkökulma. Saimaannorppa elää sukupuuton uhan alla ja se on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. On eettisesti kestävämpiä sallia näin suuret uhanalaisen ja hitaasti lisääntyvän lajin sivusaaliskuolemat. Lisäksi norpan tukehtuminen kalanpyydyksiin on erittäin tuskallinen tapa kuolla.

Kansalaiset haluavat tiukempia kalastusrajoituksia

Saimaannorppa on niin Saimaan alueen asukkaille ja loma-asukkaille kuin myös muille suomalaisille erittäin tärkeä osa Saimaan ja Suomen luontoa. Sen erityisyys ymmärretään laajasti.

Vuoden 2020 lopussa tehtiin kaksi kyselyä koskien norpan turvaksi asetettavia kalastusrajoituksia. Suurin osa vastaajista piti kalastusrajoituksia tehokkaana keinona suojella saimaannorppaa. Kun kyselyjen vastauksia tarkastellaan yleisesti Saimaan alueella asuvien ihmisten sekä kaikkien suomalaisten näkökulmasta, kaikki kyselyt osoittivat, että selvä enemmistö haluaa tehostaa saimaannorpan suojelua ja tiukentaa kalastusrajoituksia. Vastaavanlaiset tulokset saatiin myös viisi vuotta sitten tehdyissä kyselyissä. Silti näitä tuloksia ei ole edelleenkaan huomioitu raportin toimenpide-esityksissä.

Verkkokalastuskielto vähintään heinäkuun loppuun asetuskaudella 2021-25

Saimaannorpan suurin yksittäinen kuolinsyy on kalanpyydyskuolleisuus, ja se kohdistuu erityisesti nuoriin ikäluokkiin.

Seuraavalle asetuskaudelle 15.4.2021 – 14.4.2026 on välttämätöntä jatkaa keväisiä 15.4. alkavia verkkokalastusrajoituksia vähintään 31.7. saakka. Keväiset verkkokalastusrajoitukset ovat selkeästi vähentäneet kuuttien kalanpyydyskuolleisuutta, mutta rajoitusten päätyttyä kuolleisuus on suurinta heinäkuussa. Vuosina 2016-20 puolet kaikista havaituista norppien verkkokuolemista tapahtui heinäkuussa (22 todettua norpan verkkokuolemaa, joista 11 heinäkuussa = 50 %). Lisäksi kuuteilla vieroituksen jälkeen tapahtuva ravintostressi aiheuttaa painon ja rasvaprosentin laskun kesällä. Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat pesintäongelmat ja ihmislähtöinen häiriö vaikeuttavat kuutin elämän alkua ja imetystä, jolloin kuutit vieroitetaan tavanomaista heiveröisempinä. Tämä lisää kuuttien riskiä jäädä kalanpyydyksiin. Vähintään heinäkuun loppuun jatkuva verkkokiello antaisi mahdollisuuden kompensoida lämpenevien talvien aiheuttamaa pesäpoikaskuolleisuutta.

Huomattavaa on myös, että kaikki saimaannorpan kuolleisuudesta ei tule tietoon. Metsähallitus arvioi saavansa tietoon vain noin 40 % kokonaiskuolleisuudesta. Havaittua suurempaan kalanpyydyskuolleisuuden määrään viittaa myös radiolähtinseurannassa olleiden kuuttien kuolinsyiden jakauma. Lisäksi vuosittain kuolleina löytyy norppia, joiden ruumiinavauksissa havaitaan tukehtumiskuoleman tunnusmerkit.

Muikkuverkot rajoitusten piiriin

Luonnonsuojeluliitto ei hyväksy muikkuverkkojen vapauttamista rajoituksista. Muikkuverkot sallittiin aiemmasta vastaavasta asetuksesta poiketen kevään ja alkukesän verkkokalastuskiellon aikana asetuskaudella 2016-20. Tämän kauden aikana havaitusta verkkokuolleisuudesta noin neljännes aiheutui muikkuverkoista.. Tämä osoittaa, että kaikki kalaa pyytävät verkot – myös muikkuverkot – ovat vaarallisia norpille.

Edellisessä työryhmän loppuraportissa vuodelta 2016 esitetään toimenpiteenä, että mikäli seurannassa havaitaan muikkuverkkojen aiheuttamaa kuolleisuutta, tarkistetaan kalastuskieltoa. Nyt muikkuverkkokuolleisuus on selvää, joten kyseisiä pyydyksiä ei tule sallia rajoitusaikana. Myös kalastuksen valvonnan tehokkuuden ja asetuksen tulkinnan helpottamiseksi kaikenlainen verkkopyynti tulee yksiselitteisesti kieltää verkkokiellon aikana.

Riittävät aluerajaukset

Luonnonsuojeluliiton mielestä nykyistä asetusaluetta ei tule supistaa miltään osin. Sitä vastoin pitää turvata yhtenäinen asetusalue käyttämällä riittävän laajoja suojavyöhykkeitä pesimäalueen reuna-alueilla kannan turvaamiseksi ja levittäytymisen mahdollistamiseksi.

Vaikka rajoitusaluetta esitetään laajennettavaksi, raportissa esityksessä rajauksessa on paikoin jätetty pois matalia ranta-alueita. Pesimäalueen reunoilla ei noudateta varovaisuusperiaatetta. Nyt voimassa olevan asetuksen suojelukriteereitä esitetään osin jopa heikennettäväksi pesimäalueen reunaosissa. Osa alueista jää vapaaehtoisten sopimusten varaan eikä niitten kalastusrajoituksia varmisteta asetuksella. Tämä on erittäin valitettavaa tilanteessa, jossa reuna-alueiden kalastusrajoitusrajaukset ovat muutenkin liian suppeat.

Itä-Suomen yliopiston tutkimusten mukaan kuutti liikkuu maksimissaan keskimäärin 16 km poikaspesältä 31.7. mennessä. Tämän mukaisesti reuna-alueiden rajaukset on tehtävä saimaannorpan levittäytymisen turvaamiseksi. Rajoitusalueen on oltava yhtenäinen ja ulotuttava rannasta rantaan, jotta rajaukset ovat helposti havaittavissa ja valvottavissa. Tämä yhtenäinen alue on kokonaisuudessaan turvattava asetuksella

Käytännössä asetuksen on siis turvattava saimaannorpan koko levinneisyysalue eikä vain keskeisimpiä. Reuna-alueiden saimaannorppakannan turvaaminen on välttämätöntä, jotta saimaannorppa saadaan levittäytymään tavoitteiden mukaisesti koko Saimaalle, missä se on aikaisemminkin elänyt. Ongelmallista kuuttien suojelun kannalta ovat lisääntymisalueen reuna-alueet, joissa kanta on muutaman yksilön varassa. Reuna-alueen pesien ympäriltä puuttuu turvavyöhyke ja toisistaan erillään olevien poikaspesien turva-alue jää riittämättömäksi.

On myös huomioitava se, että kannan kasvaessa ja levittäytyessä nuoret yksilöt hakeutuvat pesimään levinneisyyden reuna-alueille. Nuorten yksilöiden pesimäalueiden turvaaminen on norpan tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää, ja nyt se ei toteudu.

Lisätietoja: saimaannorppa-koordinaattori Kaarina Tiainen, p. 050 530 3270, kaarina.tiainen@sll.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Harri Hölttä
Puheenjohtaja

Tapani Veistola
suojelupäällikkö